

Måndagen den 13 Maj 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades ett protokolls-utdrag för den 12 dennes.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 82, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

Upplästes och godkändes Sammansatta Stats- och Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 83, i fråga om förhöjning i afgiftsrestitutionen vid utförsel af bränvin till utrikes ort.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 84, om åtgärder till utöfvande af kontroll å afverkningen af Kronans skogar i Norrland;

N:o 85, om befrielse för nämndemän från vissa dem åliggande tjänstbarheter;

N:o 86, om förändrad lydelse af vittneseden; och

N:o 87, rörande åtgärder till domstolsarkivens bevarande.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis nedannämnda förslag till §§ i Riksdagsbeslutet:

N:o 10, angående stämpelpappersafgiften;

N:o 11, angående folkskolorna i Riket;

N:o 12, om ändring i Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1858, angående gemensamma andaktsöfningar;

N:o 13, angående ändring i 16 Kap. 5 och 13 §§ Jorda-balken;

N:o 14, angående jordegares förmånsrätt till landbos lösören;

N:o 15, angående villkoren för utmätning af vexande gröda;

N:o 16, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin;

N:o 17, angående statsregleringen; och

N:o 18, angående statsregleringen.

Föredrogs ånyo Riksdagens Kansli-Deputerades den 10 och 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 7, i fråga om åtgärder för riksdagsförhandlingarnes tryckning och tillhandahållande åt allmänheten vid en blifvande riksdag.

Friherre Raab, Adam Christian: Då jag varit motionär uti den fråga, som nu är före, tillåter jag mig att öppna diskussionen, under förhoppning att jag ej blir den ende, som kommer att framställa anmärkningar emot det af Kansli-Deputerade här framställda förslag.

Det förslag, som uppgjordes af Kammarens Tillfälliga Utskott, gick derpå ut, att, jemte den kanslipersonal, som vore antagen för att in extenso uppteckna riksdagsförhandlingarne, ett antal referenter skulle anställas, med åliggande att i sammandrag, men så troget som möjligt, anteckna yttranden och beslut, för att af detta sammandrag jemte uppgift om det ärende, som varit behandladt, bilda en riksdagstidning, som skulle utkomma dagen efter hvarje plenum eller oftare och för nedsatt pris erbjudas allmänheten. Detta förslag vann ej bifall i Kamrarne, hvilka deremot antogo en af Utskottet gjord hemställan, att de ledamöter, som hafva öfverinsende öfver Riksdagens Kansli, måtte få sig uppdraget att före denna riksdags slut afgifva förslag till de åtgärder, som kunde anses nödiga att på förhand vidtaga till vinnande af det systemål, att Kamrarnes förhandlingar måtte kunna vid en blifvande riksdag på ändamålsenligaste sätt till trycket befordras och göras för allmänheten tillgängliga. Det är detta uppdrag, som Kansli-Deputerade genom detta Betänkande ansett sig hafva fullgjort. Kansli-Deputerade anse att der råder en allmän önskan hos representanterne i Kamrarne, att Riksdagens förhandlingar måtte så skyndsamt som möjligt befordras till trycket; men säga tillika att, då intet får tryckas, förrän det blifvit justeradt, och till justeringen icke kan beräknas kortare tid än åtta dagar samt till tryckningen åtgår ungefärligen lika lång tid, kunde förhandlingarne efter all sannolikhet icke vara tryckta förrän fjorton, säger fjorton, dagar efter det diskussionerna hållits. Det är således all den skyndsamhet, som i detta hänseende Kansli-Deputerade anse vara möjlig att åstadkomma, och det i tider, då man per telegraf får om några timmar veta hvad som tilldragit sig i England och det knappast mera finnes något civiliseradt land, der man icke åtminstone dagen efter en tilldragelse får läsa derom i tidningarne. Under förhoppning att det framdeles kan blifva bättre, hafva Kansli-Deputerade framkommit med ett förslag, som är hufvudsakligen öfverensstämmande med den nu rådande praxis. Jag tillstår, att jag tycker, det Kansli-Deputerade genom framläggande af detta förslag visat sig icke hafva uppfattat de anspråk, som Kamrarne kunnat med skäl hafva på sina deputerade i Kansliet. Jag anhåller hos Herr Sekreteraren att få upplysning derom, huruvida det är faktiskt att Andra Kamraren godkänt detta Kansli-Deputerades förslag.

Men om också nu Andra Kamraren antagit berörda förslag, så och i betraktande deraf, att 78 § Riksdags-ordningen stadgar: »De reglementariska föreskrifter, som för riksdagsgöromålen och ordningen hos Kamrarne och Utskotten anses till iakttagande jemte grundlagarne nödiga, eger Riksdagen, eller i ämne, som angår Kammare enskildt, denna Kammare, att besluta», finner jag Andra Kammarens beslut icke lägga hinder

i vägen för denna Kammare att i detta fall besluta hvad som må synas Kammaren vara lämpligast. Mitt förslag i ämnet gick derpå ut, att man skulle antaga ett tillräckligt antal stenografer, som under diskussionen aflöste hvarandra i åliggandet att uppteckna yttrandena och under mellantiderna på vanligt skriftspråk öfverförde sina anteckningar, hvilka der- efter afsändes till tryckeriet, och, sedan talarne haft tillfälle att på kort bestämd tid öfverse korrekturet, infördes i en riksdagstidning, hvars tryckning och spridning borde ske omedelbart derefter. Jag tror fortfarande, att detta förslag är både lämpligt och praktiskt. Det beror nu på, om Kammaren hyser något intresse för att dess förhandlingar snart och på ett riktigt sätt blifva spridda bland allmänheten. Den förökade kostnaden, som skulle blifva en följd af bifall till mitt förslag, skulle blifva ringa i jemförelse med den besparing, som kunde göras derigenom att, derest mitt förslag antoges, förhandlingarne icke skulle, på sätt som nu sker, särskildt tryckas. Sedan förhandlingarne en gång stått att läsa i en tidning, vore det tillräckligt, om i Kammarens arkiv förvarades manuskripterna till diskussionerna. Stannar man åter för närvarande vid Kansli-Deputerades förslag, vore det godt, om deri gjordes åtminstone den förändring, att man beslöt det Riksdagens protokoll skulle tryckas dagen efter diskussionen och utgifvas i smärre häften om I ark.

För närvarande slutar jag, men hoppas, att någon annan upptager frågan, hvarefter det torde tillåtas mig att vidare yttra mig i densamma.

Herr Bergstedt: Då jag icke ser någon af Kansli-Deputerade på sin plats, må det tillåtas mig att yttra några ord i frågan. Äfven jag anser det vara högeligen önskvärdt, att riksdagsförhandlingarne blifva tryckta så snart som möjligt. Men jag finner hinder därför möta deri, att det icke finnes tillgång på tillräckligt antal stenografer vid protokollet och att ledamöterna hafva rättighet att justera sina yttranden. I länder, hvarest stenografer finnas, anses de hafva vitsord, hvarföre ock der justering icke ifrågakommer. Men äfven om justeringsrätten hos oss skulle bibehållas, vore det väl ej omöjligt att stadga, det justeringen borde vara verkställd inom någon bestämd kort tid. Då emellertid jag nu hört, att en af Kansli-Deputerade begärt ordet, slutar jag med uttalande dels af den önskan, att förhandlingarne måtte med det första möjliga till trycket befordras, dels ock af den åsigten, att protokollen icke kunna komma att snart tryckas, derest man icke får snabbskrifvare vid protokollet och Kamrarnes ledamöter afstå från justeringsrätten.

Herr Fröman: Kansli-Deputerade hafva i detta Betänkande sökt ådagalägga, hvilka svårigheter möta för att Riksdagens förhandlingar må kunna med skyndsamhet till trycket befordras. Ett af de förnämsta hindren är ledamöternes justeringsrätt, hvilken, äfven om den icke vore i grundlagen påbjuden och medgifven, väl ej kunde anses böra upphöra, så länge Kamrarnes sessionsrum äro i akustiskt hänseende så ofördelaktiga, att flere ledamöters yttranden icke fullständigt höras af dem, som skola uppfatta diskussionerna. Det är väl sannt, att det resultat, hvartill Kansli-Deputerade i fråga om Riksdagsförhandlingarnes offentliggörande kommit, är ringa i jemförelse med hvad i dylikt hänseende brukas i andra länder; och dock tror jag, att det icke är så obetydligt,

att man icke, synnerligen om man tager i betraktande, att det förr åtgått ett å två år, innan riksdagsförhandlingarne blefvo tryckta, bör för närvarande dermed vara belåten. Det måste väl anses vara ett ganska stort steg framåt, om förhandlingarne vid en kommande riksdag kunna vara färdigtryckta inom fjorton dagar efter det diskussionerna hållits. Det af Kammarens Tillfälliga Utskott framställda förslag om en dubbel redogörelse för Kamrarnes förhandlingar vann ej Riksdagens bifall. Jag trodde då som nu, att det blifver lämpligast att öfverlemna den dagliga redogörelsen för förhandlingarne åt den enskilda företagsamheten. Man skall tillika besinna, att våra tidningar vanligen ej komma med sina utförligare redogörelser för äfven de viktigaste diskussioner förr än en eller annan vecka efteråt. Enligt Kansli-Deputerades förslag skulle den redogörelse, som komme att ombesörjas af Riksdagens Kansli, utkomma ungefär samtidigt, och således, i fråga om skyndsamheten med förhandlingarnes offentliggörande, kunna täfla med dessa de dagliga tidningarne.

Den förste talaren har återkommit till sitt väckta förslag derom, att ett tillräckligt antal stenografer skulle antagas, att dessa skulle efter korta tiders förlopp aflösa hvarandra och derefter på vanligt skriftspråk omedelbart öfverföra sina anteckningar, att hela diskussionen för dagen borde dagen derpå vara färdig till tryckning, att åt talarne skulle lemnas en eller två timmar att justera sina yttranden och att dessa derefter borde tryckas. Jag medger väl, att det skulle vara önskligt, att så kunde ske, men jag anser fortfarande detta förslag vara utförbart; ty för det första finnes icke tillgång på ett tillräckligt antal stenografer. Och om äfven stenografer kunde anskaffas, uppstode i allt fall troligen hinder för förhandlingarnes öfverflyttande på vanligt skriftspråk så fort som den förste talaren föreställt sig. Dessutom och så länge Riksdagens ledamöter hafva rätt att justera sina yttranden, blifva äfven de af stenograferne sålunda uppsatta protokollen ej fullt tillförlitliga, ty talarne kunde vid den derefter skeende officiella justeringen i väsendtlig mån rätta och ändra sina yttranden.

Samme talare har jemväl ifrågasatt den förändring i Kansli-Deputerades förslag, att förhandlingarne måtte kunna få utgifvas i häften om ett ark. Det är väl möjligt att detta låte sig göra; men Kansli-Deputerade hafva icke velat föreslå annat än hvad de under nuvarande förhållanden ansett vara praktiskt utförbart.

Jag slutar med den förklaring, att jag tror, det man i närvarande stund icke kan komma till annat resultat än det Deputerade framlagt. Skall man anskaffa flere stenografer, måste de naturligtvis arbeta efter samma system. Nu finnes, såsom bekant är, ännu icke något godkändt stenografiskt system, som särskildt lämpar sig för vårt språk; men just i dessa dagar har ett sådant system blifvit framlagdt, och jag finner deruti ett ytterligare skäl att icke gå längre än Deputerade föreslagit, innan man fått se resultaten af nämnda system och i hvilken mån samma system kan blifva till nytta. Visar det sig, att systemet är praktiskt och ändamålsenligt, kan ju en kommande Riksdag vidtaga de åtgärder, som till dess införande och begagnande finnas lämpliga.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag tillstyrka bifall till hvad Kansli-Deputerade föreslagit.

Grefve Hamilton, Heuning: Vid början af Riksdagen var det min skyldighet, i egenskap af föredragande i Kammarens Tillfälliga Utskott, att utarbete ett Betänkande i anledning af Friherre Raabs omförmälda motion. Det i detta Betänkande framställda förslag vann ej Riksdagens bifall. Det ligger således i sakens natur, att, då från Kansli-Deputerade icke framkommit ett förslag, som i någon mån kan tillfredsställa anspråken i detta hänseende, men Andra Kammaren dock godkänt detta förslag, det nu skulle vara fruktlöst att söka vilja åstadkomma någon mera genomgripande åtgärd i ämnet. Något mera än hvad Kansli-Deputerade föreslagit, synes mig dock böra göras, på det att man så skyndsamt som möjligt måtte få Riksdagens förhandlingar spridda bland allmänheten. Detta är en skyldighet icke blott mot Kamrarnes ledamöter och allmänheten, på det att å ena sidan Kamrarnes förhandlingar ej måtte origtigt blifva återgifna, och å andra sidan icke några origtiga föreställningar om dem måtte bland allmänheten uppstå, utan äfven mot grundlagen, som i 82 § Riksdags-ordningen stadgar, att de i Kamrarne förda protokoll och öfriga riksdagsförhandlingar skola på Statens bekostnad, *så tidigt ske kan*, af trycket utgifvas.

Jag finner Kansli-Deputerades förslag otillfredsställande deri, att det, utan att bestämma något om tiden, föreslår, att Riksdagens protokoll skola utgifvas i smärre häften om två till fyra ark efter omständigheterna. Då nu emellertid hvarje Kammare har rätt att bestämma en för den enskildt gällande arbetsordning, och dertill väl äfven hörer frågan om sättet och tiden för protokollens justering, samt jag förmodar, att man kommer att stadga, det justeringen bör försiggå med det aldra första, äfvensom att det är önskligt, att de justerade protokollen på trycket omedelbart derefter utgifvas, oberoende deraf, om de komma att utgöra ett eller flera ark, tager jag mig friheten föreslå den förändring i Kansli-Deputerades förslag, att den första afdelningen skulle erhålla denna lydelse: »att Riksdagens protokoll tryckas i sin helhet och, så tidigt ske kan, utgifvas i smärre häften efter omständigheterna».

Herr Fröman: Med anledning af hvad den siste värde talaren yttrade, får jag förklara, att jag emot hans förslag icke har någon väsendtlig anmärkning att framställa. Jag anhåller blott att få tillkännagifva, att det visserligen icke varit Kansli-Deputerades mening att samla Riksdagens protokoll i hög, utan att bestämmelsen, det protokollen skulle utgifvas i häften om två till fyra ark, tillkommit endast, emedan man ansett, att, då en sammanhängande diskussion, som upp- toge mer än två ark, skulle tryckas, det icke vore lämpligt i olika häften åtskilja denna diskussion, utan att man borde sammanföra den i ett häfte. Finner åter Kammaren lämpligare att godkänna Grefve Hamiltons förslag, så vill jag icke motsätta mig detta.

Friherre Raab: Jag anhåller om tillgift för det jag ånyo yttrar mig, men jag kan icke underlåta att besvara några under diskussionen fälda yttranden.

Man har sagt, att mitt förslag vore omöjligt att verkställa, emedan man ej hade tillgång på stenografer. Men om Riksdagen beslutade, att stenografer skulle hafva företräde framför andra protokollsförande, skulle

man snart erhålla stenografer. Detta visade sig ock i Danmark, då man efter den nya grundlagens införande beslöt sig för att en särskild riksdagstidning skulle utgifvas. Man annonserade, att stenografer behöfdes och tillförsäkrade dem understöd — och erhöll mer än tillräckligt antal.

Vidare har man fäst sig vid ledamöternes justeringsrätt. Men jag hemställer, om en sådan rätt fortfarande bör få finnas. Det är icke få exempel, att en talare vid justeringen utstrukit yttranden, som icke varit honom behagliga. Kan det vara lämpligt, att en sådan rättighet skall få medgifvas ledamöterna? Det bör väl vara tillräckligt, om man lemnar ledamöterna en eller annan timma att genomse sina yttranden. Man har tillika anmärkt, att justeringsrätten måste fortfara, så länge sessionsrummen äro i akustiskt hänseende så ofördelaktiga, att flere ledamöter icke kunna höras af protokollsföranden, men det finnes väl, så vidt jag vet, icke något hinder, att talaren må kunna få välja en sådan plats, att han kan höras; och vill han ej det, må han få sätta sjelf upp sitt yttrande.

Skall man nu, såsom samme talare föreslog, öfverlemnna åt en kommande Riksdag att fatta beslut i frågan, torde det gå en rund tid om, innan den blir afgjord. Alltsammans beror dock hufvudsakligen derpå, om man vill betala. Ty vill man det, får man stenografer; och får man dem, så är saken färdig. Om andra länder, t. ex. Norge, Danmark och Belgien, icke ryggat tillbaka för kostnaderna i detta hänseende, bör väl ock Sverige kunna bära dem.

Då nu emellertid jag väl finner, att vid denna riksdag icke någon mera genomgripande åtgärd kan vidtagas, måste jag för närvarande åtnöja mig med Grefve Hamiltons förslag. Men detta anser jag så mycket heldre böra godkännas, som, om hvad Kansli-Deputerade föreslagit, bifölles, det icke ens skulle stå en kommande Riksdag öppet att bestämma i huru stora häften Riksdagens protokoll böra utgifvas. Jag anhåller derföre, att Kammarerna måtte godkänna Grefve Hamiltons förslag.

Herr Bergstedt: Då jag förut yttrat mig i frågan, anhåller jag att få instämma uti det af Grefve Hamilton framställda förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till Kansli-Deputerades förslag oförändradt och dels af Grefve Hamilton bifall till detsamma med den ändring, att början deraf erhöles följande lydelse: »att Riksdagens protokoll tryckas i sin helhet och, så tidigt ske kan, utgifvas i smärre häften»; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till förslaget oförändradt, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på bifall till detsamma med ofvansagda förändring, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo Andra Kammarerna den 10 och 11 dennes bordlagda protokolls-utdrag N:o 365, af innehåll, att, sedan Kammarerna Enskilda

Utskott, till hvars vidare handläggning öfverlemnats ett från Första Kammaren inkommet förslag till reglementariska föreskrifter för Riksdagen, under N:o 43 afgifvit Betänkande i ämnet och å sid. 8—12 framställt ett från Första Kammarens i vissa delar afvikande förslag, så hade Andra Kammaren, vid detta förslags granskning, godkänt det samma allenast med det undantag, att § 12, eller den om sätet för omröstnings anställande inom Utskott, förklarats bära utgå och den efterföljande paragraferingen derefter rättas, samt, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdags-ordningen, återlemnats ärendet med de af Andra Kammaren sålunda beslutade ändringar till Första Kammaren; och hemställde Herr Grefven och Talmannen, att det af Andra Kammaren antagna, å sid. 8—12 i dess Enskilda Utskotts Betänkande N:o 43 förekommande förslag skulle paragrafvis företagas till afgörande, med förbigående af den utslutna 12:te §:n.

Härvid anmälte sig och yttrade:

Herr von Geijer: Sedan Kammaren beslutat, att detta Betänkande skall punktvis föredragas, hemställer jag, om det icke må vara tillåtet, att, sedan alla punkterna blifvit genomgångna, till dem tillägga en eller annan punkt, hvarigenom dock numereringen af paragraferna blifver något olika mot hvad den nu är. Anledningen till denna min hemställan är, att uti Andra Kammarens förslag till reglementariska stadganden för Riksdagen blifvit borttagna åtskilliga paragrafer, hvilka finnas i Första Kammarens förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Jag antager, att Herr von Geijer med sin hemställan ej hade för afsigt att begära tillstånd att till Andra Kammarens förslag till reglementariska stadganden för Riksdagen lägga några alldeles nya paragrafer, utan att dermed åsyftades att, derest Första Kammaren komme att vidhålla sitt förslag till reglementariska stadganden, det skulle stå öppet att till Andra Kammarens förslag lägga de derutur utslutna paragrafer, som finnas i Första Kammarens förslag, hvarigenom ock paragraferingen i Andra Kammarens förslag komme att något ändras.

Herr Grefven och Talmannen yttrade härefter, att då, så vida Herr Grefven och Talmannen rätt uppfattat Herr von Geijers framställning, Herr von Geijer dermed åsyftat, att ärendet skulle på det sätt behandlas, att Kammaren blefve i tillfälle att pröfva, huruvida de delar af det ursprungliga förslaget, som blifvit af Andra Kammaren utslutna, borde deri bibehållas; ansåge Herr Grefven och Talmannen detta syftemål lämpligast kunna vinnas derigenom, att Första Kammarens å sid. 2—5 i Betänkandet intagna förslag paragrafvis genomgicks och efter hvarje paragrafs uppläsning den motsvarande §:n i Andra Kammarens förslag jemväl föredrogs, genom hvilket förfaringssätt den fördelen äfvenledes vunnas, att de båda förslagens skiljaktigheter tydligast framträdde; hvar efter Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren gillade ett sådant föredragningssätt.

Ropades ja.

Till följd häraf föredrogos nu:

§ 1 i Första Kammarens förslag och den motsvarande 1:sta §:n i Andra Kammarens förslag.

Grefve Hamilton, Henning: I afseende på denna § anhåller jag, att Kammararen ville, med afslag af hvad Andra Kammararen föreslagit, vidhålla sitt eget förslag. I denna Kammarares förslag är stadgadt, bland annat, att kallelse till Kammarares sammanträde skall anslås senast klockan 6 eftermiddagen föregående dag. Enligt Andra Kammarares förslag skulle kallelse till sammanträde anslås och kungöras, på sätt hvardera Kammararen för sig stadgat. Då nu emellertid i § 6 af Andra Kammarares förslag är ifrågakäldt, att till sammanträde af Utskott kallelse skall anslås senast klockan 6 eftermiddagen föregående dag, men Kammararnes sammanträden skola gå före Utskottens, är det angeläget för Utskottens ordförande att veta, innan kallelserna till Utskotts sammanträden utfärdas, huruvida Kammarne skola sammankomma, på det att icke kollision må uppstå. För att erhålla bestämd ordning i detta hänseende, tror jag, att det är af väsendtlig vikt, att Kammarne hafva gemensamma stadganden i detta fall. Dertill kommer, att det stadgande, som återfinnes i Första Kammarares förslag, står i öfverensstämmelse med hvad under många år brukligt varit. Och då jag ej finner något skäl att afvika från denna ordning, får jag yrka, att, med afslag af hvad Andra Kammararen föreslagit, Första Kammararen må vidhålla sitt eget förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition derå, att Kammararen, med frånträdande af sitt först fattade beslut, skulle bifalla 1:sta §:n i Andra Kammarares förslag, hvartill svarades nej, och sedermera proposition derå, att det förra beslutet skulle vidhållas och den af Andra Kammararen antagna §:n afslås, hvilken proposition med ja besvarades.

§ 2, motsvarande 2:dra §:n i Andra Kammarares förslag.

Grefve Hamilton: Äfven i afseende på denna § anhåller jag, att Kammararen måtte vidblifva sitt förslag. Den enda väsendtliga skillnaden emellan Första Kammarares och Andra Kammarares förslag är, att ur det sednare borttagits ordet »endast». Såsom skäl härtill anför Utskottet att, om hvad Första Kammararen i paragrafen föreslagit derom, att föredragningsämnen vid Kammararnes sammanträden endast skola vara de mål och ärenden, som uppräknas uti nästföljande åtta punkter, skall betraktas såsom en föreskrift, torde det vara öfverflödigt, och skall det anses såsom förklaring af eller tillägg till grundlagens bud i ämnet, kan det icke, i den ordning det nu blifvit väckt, tillhöra Riksdagens pröfning och afgörande. Jag vill dervid blott erinra, att, om, enligt grundlagens bud, icke andra ämnen än de i denna § omförmälda få föredragas, kan hvad paragrafen innehåller icke betraktas hvarken såsom en förklaring af eller tillägg till grundlagens bud, utan blott såsom en tillämpning af detsamma. I afseende åter på Andra Kammarares redaktion af denna paragraf, så, churu jag icke vill förneka min erkänsla åt dem, som rikta

Svenska språket med nya ord, tror jag dock det vara lämpligast att i lagförslag begagna ord, hvilkas betydelse längesedan är afgjord. Annars måste man, jemte det nya ordet lemna en definition på hvad det betyder, såsom det skett i Andra Kammarens förslag till denna §, der bredvid ordet »dagordning» tillagts den förklaring, att det är en förteckning öfver alla på Kammarens bord hvilande ärenden, förmodligen emedan man ansett betydelsen af ordet »dagordning» icke i sig sjelf vara klar.

Vidare har Andra Kammaren i stället för de i Första Kammarens förslag förekommande orden: »i den ordning» insatt orden: »i den följd».

Om de af Andra Kammaren vidtagna förändringar varit såsom sådana verkliga och betydande, skulle jag ej satt mig mot deras godkännande, men sådana de nu äro, tror jag, att denna Kammare gerna kan vidhålla sitt eget förslag.

Herr von Geijer: I öfverensstämmelse med hvad Andra Kammaren föreslagit, får jag yrka att ordet »endast» måtte utgå ur Första Kammarens redaktionsförslag till ifrågavarande paragraf. I den gamla Riksdags-ordningen fanns uttryckligen stadgadt, att *vissa* och icke några andra föredragningsämnen finge förekomma; men så är det icke i den nya Riksdags-ordningen, hvarför ock ordet »endast» torde vara minst sagdt öfverflödigt. För öfrigt, och ehuru jag icke kan neka, att Andra Kammarens redaktionsförslag till denna § synes mig i vissa hänseenden vara bättre än Första Kammarens förslag, såsom t. ex. deri, att det bestämdt utsåges, att de ärenden, som omförmälas uti 65 § Riksdags-ordningen, skola sättas främst på föredragningslistan, yrkar jag dock, vid det förhållande, att de af Andra Kammaren vidtagna förändringar i allt fall äro mindre väsendtliga, att Första Kammarens förslag måtte bifallas, likväl med uteslutande af ordet »endast».

Herr Beckman: Jag anhåller endast få förklara, det jag, på de af Herr von Geijer anförda skäl, instämmer i hans yrkande, att ordet »endast» må från ifrågavarande paragraf borttagas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen: att under densamma hade yrkats, dels af Grefve Hamilton, att Kammaren, med vidblifvande af sitt förra beslut, skulle afslå andra paragrafen i Andra Kammarens förslag, och dels af Herr von Geijer, att Kammaren skulle från andra paragrafen i sitt förslag utesluta ordet "*endast*", men i öfrigt vidhålla sitt beslut om denna paragrafs lydelse; och finge Herr Grefven och Talmannen, hvad beträffade Herr von Geijers sålunda gjorda yrkande, nu förklara, att då, enligt Herr Grefven och Talmannens åsigt, ett af Kammaren redan fattadt beslut icke kunde upprifvas, till följd af en enskild ledamots förslag, utan måste vidhållas, så vida icke Kammaren, på grund af Medkammarens eller något Utskotts framställning, frånträdde detsamma; ansåge Herr Grefven och Talmannen sig icke kunna framställa proposition på Herr von Geijers yrkande, hvilket afsåg, att Kammarens förra beslut, om den förevarande paragrafens lydelse, skulle till en del frånträdas, utan att Andra Kammarens beslut derigenom komme att biträdas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition derå, att Kammaren skulle frånträda sitt förra beslut, och antaga andra paragrafen i Andra Kammarens förslag, hvartill svarades nej, och sedermera proposition derå, att det förra beslutet skulle vidhållas, och Andra Kammarens beslut, rörande den ifrågavarande paragrafens lydelse, afslås, hvilken proposition med ja besvarades.

§ 3.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att denna paragraf blifvit utesluten från Andra Kammarens förslag.

Grefve Hamilton: Denna paragraf har uti det från Andra Kammaren öfverlemnade förslag blifvit utesluten, men då jag ej af de skäl, som å motiverna härför blifvit anförda, finner mig öfvertygad om olämpligheten af detta stadgande, anhåller jag, att Kammaren måtte vidblifva sitt förut fattade beslut.

Herr von Geijer: Denna paragraf har blifvit afslagen af Andra Kammaren, och jag anhåller, att den måtte utgå, emedan jag ej kan förstå, att den är nödig, enär det förefaller mig klart, att ingen kan få anföra något till protokollet, utan att vara närvarande vid öfverläggningen.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition derå, att Kammaren, med frånträdande af sitt förra beslut, skulle från förslaget utesluta den ifrågavarande paragrafen, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition derå, att det förra beslutet skulle vidblifvas, och paragrafen förklaras böra i förslaget kvarstå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 4, motsvarande 4:de paragrafen i Andra Kammarens förslag.

Grefve Hamilton: I afseende å denna paragraf eger ett högst besynnerligt förhållande rum. Då förslag skulle uppgöras till reglementariska stadganden för Riksdagen, måste vissa delar af dessa stadganden, deribland äfven det, som innefattas i denna paragraf, på förhand uppgöras, emedan man förutsåg, att dessa reglementariska stadganden i sin helhet ej kunde så fort antagas, som behöfvat kräfde. I dessa delar afgafs förslag af Första Kammarens Enskilda Utskott, och bifölls af Kammaren, hvarefter det öfverlemnades till Andra Kammaren, genom hvars godkännande det blef Riksdagens beslut. Nu har Andra Kammaren vidtagit vissa förändringar i detta Riksdagens beslut. Dessa ändringar äro af så obetydlig beskaffenhet, att jag, för att ej visa obenägenhet att gå den gjorda inbjudningen till mötes, gerna skulle vilja ingå på dem, så vida ej Talmannen anser det grundlagsvidrigt att derå framställa proposition.

Förändringen består deri, att i stället för att i förra stadgandet det hette, att talmännen skulle sammanträda »för att öfverenskomma om hvad

hvad de, i afseende på ärendenas föredragning och göromålens gång, kunna finna lämpligt hos Kamrarna föreslå, äfvensom för att i öfrigt med hvarandra rådplåga, angående ärendenas grundlagsenliga behandling», har sednare delen blifvit af Andra Kammaren utesluten, så att öfverläggningarne endast skulle röra ärendenas föredragning och göromålens gång, men ej deras grundlagsenliga behandling.

En annan förändring är, att, enligt Riksdagens förut fattade beslut, äfven »annan riksdagsman» skulle i talmanskonferensen på kallelse till stadeskomma, för att, om det funnes, nödigt lemna upplysningar, hvilket stadgande blifvit uteslutet i Andra Kammarens beslut. Dessa båda förändringar äro likväl ej af den väsendtliga beskaffenhet, att jag för den skull vill motsätta mig ett antagande af Andra Kammarens beslut, men jag tvekar, huruvida det kan vara med grundlagens stadgande förenligt, att frånträda det förra beslutet, hvilket blifvit genom Andra Kammarens godkännande Riksdagens beslut.

Friherre Raab, Adam Christian: Då de stadganden, som omnämndes af den föregående värde talaren hafva blifvit i början af Riksdagen fattade, endast voro af provisorisk natur och endast antogos att gälla, till dess reglementariska stadganden för Riksdagen blifvit uppgjorda, kan jag ej dela denne talares betänkligheter emot grundlagsenligheten af Andra Kammarens beslut, och då han sjelf sagt sig för öfrigt ej hafva något emot det föreslagna stadgandet, får jag tillstyrka, att Kammaren i denna punkt måtte antaga inbjudningen.

Friherre af Ugglas: De förändringar, Andra Kammaren föreslagit i denna §, tyckas vid första påseendet ganska obetydliga, men deribland förekommer en, som jag anser vara af den beskaffenhet, att Kammaren ej bör frånträda sitt förra beslut. Andra Kammaren har nemligen uteslutit den i Första Kammarens förslag förekommande föreskrift, att talmanskonferensen skulle ega rådplåga »om ärendenas grundlagsenliga behandling». För min del anser jag detta stadgande, som i Riksdagens början fattades af Första Kammaren och sedermera af Riksdagen godkändes, beröra en af talmanskonferensens viktigaste frågor. Vi veta nemligen att mången gång svåra frågor vunnit en god lösning just därför att talmännen i konferensen fått rådplåga derom med Kamrarnes mest framstående ledamöter. Jag kan därför ej tillstyrka antagande af inbjudningen, utan anhåller, att Kammaren måtte vidblifva sitt förra beslut.

Herr von Geijer: Ehuru jag ej kan tro att, såsom en ärad talare nämnt, grundlagen skulle lägga hinder i vägen för talmannen att framställa proposition på Andra Kammarens inbjudning i denna punkt, emedan det beslut Riksdagen förut fattat i öfverensstämmelse med Första Kammarens förslag endast var af provisorisk natur, och skulle gälla blott till dess reglementariska stadganden för Riksdagen hunnit antagas, får jag likväl förena mig med dem, som yrkat vidblifvande af förra beslutet, och jag gör det på de skäl den siste värde talaren framställt.

Friherre Raab: Om man verkligen vill åstadkomma samstämmighet mellan Kamrarnes beslut tyckes mig, att man icke bör kunna finna någon betänklighet vid uteslutandet af detta stadgande, ty icke lära talmännen det oakadt underlåta att öfverlägga om viktigare frågor, och man måste väl till dem hysa det förtroende, att de ej skola underlåta dylika öfverläggningar i fråga om viktigare ämnen, äfven om de ej genom något uttryckligt stadgande äro dertill förbundna.

Friherre af Ugglas: För min del skulle jag finna det besynnerligt, om Första Kammararen skulle frågå sitt beslut i en fråga, i afseende å hvilken det blifvit gilladt af båda Kamrarne. Det förefaller mig vida lämpligare, att Andra Kammararen ville bifalla Riksdagens, då man på ett mycket formligare sätt skulle komma till samstämmighet.

Grefve Sparre, Eric: Jag måste förklara, att jag i denna fråga är af samma mening, som näst den siste talaren, jag kan icke finna något behof att utsätta dessa ord. Om i talmanskonferensen skall öfverläggas angående ärendenas föredragning och göromålen gång, så måste denna öfverläggning röra just frågornas grundlagsenliga behandling, ty icke kan man inom konferensen tala om annat än sättet för deras föredragning. Jag kan således ej finna, att dessa ord skulle innebära annat än en pleonasm. Det finnes dessutom en myndighet, som i denna fråga egentligen är den dömande, nemligen Konstitutions-Utskottet, och att då antyda, att det finnes en annan myndighet, som skall rådpläga om grundlagens tydning, synes mig föga lämpligt. Jag instämmer därför med dem, som yrkat bifall till Andra Kammararens beslut.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition derå att Kammararen, med frånträdande af sitt förra beslut, skulle bifalla 4 § i Andra Kammararens förslag, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition derå, att det förra beslutet skulle vidhållas och Andra Kammararens förslag i denna del afslås, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

§ 5, motsvarande 1 mom. i 5 § af Andra Kammararens förslag.

Friherre af Ugglas: 5:te §:n i Andra Kammararens förslag motsvarar 5:te och 13:de §§ i Första Kammararens förslag och jag anhåller därför, att äfven denna sistnämnda § måtte varda uppläst och behandlad i sammanhang med den föredragna punkten.

Sedan Herr Grefven och Talmannen i anledning häraf tillkännagifvit, att 2 mom. i 5 § af Andra Kammararens förslag motsvarade 13 § i Första Kammararens förslag och komme att i sammanhang dermed företagas till afgörande; yttrade Herr Grefven och Talmannen, att, då det i 5 § af Första Kammararens förslag intagna stadgande vore alldeles lika med 1 mom. i 5 § af Andra Kammararens förslag, föranledde det samma ej till något särskildt beslut.

§ 6.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att denna § blifvit från Andra Kammarens förslag utesluten.

Friherre af Ugglas: För min del har jag icke något emot att utesluta det i denna § förekommande stadgande, såsom äfven Andra Kammaren gjort.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes proposition derå, att Kammaren, med frånträdande af sitt förut fattade beslut, skulle godkänna den af Andra Kammaren gjorda uteslutningen af ifrågavarande §; och då dervid svarades många ja blandade med nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

§ 7, motsvarande 6 § i Andra Kammarens förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Emedan det är angeläget att i de reglementariska stadgandena icke bestämmas olika tider för anslag till särskilda sammanträden, anhåller jag, att Kammaren, med vidblifvande af sitt förra beslut, måtte i denna punkt afslå inbjudningen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition derå, att Kammaren, med frånträdande af sitt förut fattade beslut, skulle bifalla stadgandet i 6 § af Andra Kammarens förslag, hvartill svarades nej, och sedermera proposition derpå, att det förra beslutet skulle vidhållas och ifrågavarande stadgande afslås, hvilken proposition med ja besvarades.

§ 8.

Med frånträdande af sitt förut fattade beslut, antog Kammaren den motsvarande 7 § i Andra Kammarens förslag.

§ 9.

Det förra beslutet frånträdde och de motsvarande 8 och 9 §§ i Andra Kammarens förslag antogs.

§ 10, motsvarande 10 § i Andra Kammarens förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Det vore skada att icke antaga Andra Kammarens beslut i denna punkt, ty uti densamma förekommer ej annan förändring af Första Kammarens förslag än att ordet *icke* blifvit satt i stället för *ej*.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, godkände Första Kammaren den lydelse, som ifrågavarande § genom utbyte af ordet *ej* emot ordet *icke* i Andra Kammarens förslag erhållit.

§ 11, motsvarande § 11 i Andra Kammarens förslag.

Herr von Geijer: Emot Första Kammarens förslag i denna punkt förekommer särskildt den betänklighet att, om punkten antoges, skulle Kamrarnes Talmän vinna tillträde äfven till s. k. Hemliga Utskottet. Grundlagen innehåller likväl ej ett sådant medgifvande, och Konungen lärer väl med fog kunna fordra att till Hemliga Utskottet ej flere folkrepresentanter vinna tillträde än grundlagen bjuder. Punkten har Andra Kammaren borttagit och jag tror att Andra Kammaren gjort rätt häruti. Jag yrkar att punkten utgår.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, från-trädde Kammaren sitt förut fattade beslut och antog den 11:te §:n i Andra Kammarens förslag.

§ 12 motsvarande § 3 i Andra Kammarens förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Skilnaden emellan denna § och § 3 af Andra Kammarens förslag är så obetydlig, att inbjudningen ganska väl skulle kunna antagas. Förändringen i 1 mom. är blott, att ordet »som» blifvit utbytt emot orden »alla dessa», hvilket icke föranledt någon förändring i meningen. Det finnes likväl en omständighet, som gör att Kamraren ej kan antaga Andra Kammarens inbjudning i denna §, och det är, att tillägget, som finnes i slutet af §:n har sin motsvarighet i ett stadgande, som influtit i 2 § af Andra Kammarens förslag. Sist-nämnda § har likväl blifvit af Kamraren afslagen och om man nu i denna punkt antog inbjudningen, skulle det ifrågavarande stadgandet komma att helt och hållet försvinna, hvilket ej går an.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på det förra beslutets frånträddande och antagande af stadgandet i 3 § af Andra Kammarens förslag, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på det förra beslutets vidblifvande och afslag å ifrågavarande stadgande, hvilken proposition med ja besvarades.

§ 13, motsvarande 2 mom. i 5 § af Andra Kammarens förslag.

Friherre af Ugglas: I 5 § af Andra Kammarens förslag äro sammanförda stadgandena angående alla kallelser till sammanträden af Kamraren, Utskott eller nämnder, då deremot dessa stadganden i Första Kammarens förslag äro skilda och återfinnas i 2 §. Det förefaller mig bättre, att de äro samlade på ett ställe och jag anhåller därför om godkännande af 5 § 2 mom. af Andra Kammarens förslag.

Herr vice Talmannen: Mot den siste talarens yrkande ställer sig det hinder att i Första Kammarens förslag åberopas uti följande § den näst föregående. Skulle nu detta stadgande flyttas till 5 §, så måste äfven 14 § undergå förändring och således sammanhanget störas.

Grefve Hamilton, Henning: Då uti båda Kamrarnes förslag ifrågavarande stadgande är af lika lydelse, skulle sammanhanget ej störas genom antagande af Friherre af Ugglas' förslag. Det fordras blott att man vid 14 § utbyter orden »föregående §» mot «§ 5 mom. 2», då allt blir i sin orduing.

Friherre Sprengtporten: Jag tager mig friheten fästa uppmärksamheten på den brist i förslaget att i detsamma ej nämnes något om kallelsen till Kamrarnes första sammanträde. 30 § Riksdags-ordningen säger, att äldste ledamoten skall föra ordet, men om hans uppdrag sträcker sig till att sammankalla ledamöterna är osäkert. Dessutom är ej heller något påpekadt om tillkallandet af nödig kanslipersonal. Derfor har jag trott att ett tillägg borde göras, hvarigenom äldste ledamoten berättigades att första gången sammankalla Kamraren och tillkalla protokollsförande. Kanske kunna de, som uppsatt förslaget, upplysa hvarför ett dylikt stadgande ej från början influtit i detsamma.

Grefve Hamilton, Henning: Jag fruktar att, äfven om Kamraren skulle finna ett sådant tillägg, hvarom den föregående talaren ordnat, vara nödvändigt, det icke kan för närvarande göras, då Kamraren nu ej har annat val än att vidblifva sitt förra beslut eller antaga Medkamrarens inbjudning. Denna brist — hvilken jag erkänner — kan likväl hjälpas genom att i Kamrarnes särskilda arbetsordningar införa ett dylikt stadgande.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, frånträdde Kamraren sitt förra beslut och antog stadgandet i 2 mom. af 5 § i Andra Kamrarenes förslag.

§ 14, motsvarande 13 § i Andra Kamrarenes förslag.

Friherre af Ugglas: Sedan Kamraren antagit Andra Kamrarenes förslag i 5 § 2 mom., torde deraf följa, att man äfven måste antaga Andra Kamrarenes förslag i 13 §. Detta är så mycket mindre svårt, som denna § är fullkomligt lika med stadgandet i § 14 af Första Kamrarenes förslag, med undantag deraf, att i Andra Kamrarenes förslag stadgas, att valprotokollen vid dessa nämnder skola öfverlemnas till Kamrarnes talmän i stället för till sekreterarne, och denna skillnad ingalunda är så betydlig, att den kan föranleda till ett afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, frånträdde Kamraren sitt förra beslut och antog stadgandet i 13 § af Andra Kamrarenes förslag.

§ 15.

Med frånträdande af förut fattadt beslut, antog Kamraren stadgandet i den motsvarande § 14 af Andra Kamrarenes förslag.

§ 16.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att denna § blifvit af Andra Kammaren utesluten.

Herr von Geijer: Denna § har varit antagen af Andra Kammarrens Utskott, men förkastades af Kammarren. Jag tror det vara skäl att i detta fall ansluta sig till Andra Kammarrens åsigt. Det är nemligen anmärkningsvärdt att till Andra Kammarrens beslut hafva verkat alldeles motsatta motiver, i det att både de, som ansågo att grundlagen medgifver, och de, som ansågo att grundlagen icke medgifver ett dylikt stadgande, velat hafva det uteslutet. För min del anser jag denna § befinna sig på gränsen af en grundlagsförklaring och som det torde vara vanskligt för Kammarne att på detta sätt gifva förklaringar öfver grundlagen, anhåller jag, att §:n måtte utgå.

Grefve Hamilton, Henning: Det är väl möjligt, att hvad än Första Kammarren beslutar i denna fråga, den blir derom ensam, och att således intet derom kommer att inflyta i den allmänna arbetsordningen. Det är således ej för att frambringa ett visst resultat i sak, som jag yrkar vidblifvande af Kammarrens förra beslut; men emedan detta fattades efter lång öfverläggning och votering, och en stor del af de ledamöter, som deri deltog, ej nu äro närvarande, anser jag därför olämpligt upprifva detsamma.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition derå, att Kammarren, med frånträdande af sitt förra beslut, skulle godkänna Andra Kammarrens åtgärd att utesluta den ifrågavarande §:n, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition derå, att Kammarren, med afslag å Andra Kammarrens beslut om §:ns uteslutande, skulle förklara densamma böra i förslaget bibehållas, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda Memorial N:o 94, i anledning af återremiss å Utskottets Utlåtande N:o 19, angående Rikets Ständers år 1866 församlade revisorers berättelse om granskningen af de under Kongl. Kommers-kollegii förvaltning ställda fonder.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda Memorial N:o 95, med förslag till stadganden i Riksgälds-kontorets nya reglemente, angående uppbörden och redovisningen af de till Riksgälds-kontoret ingående bevillnings- m. fl. medel.

Föredrogs Stats-Utskottets den 11 dennes bordlagda Memorial N:o 96, med förslag till de sista afdelningarne af det nya reglementet för Riksgälds-kontoret.

Herr vice Talmannen: Vid föredragningen häraf torde Kam-maren finna lämpligt besluta samma föredragningssätt, som i dylika fall egt rum, så att endast §§:nes ordningsnummer uppnämnas och uppläsning af dem icke behöfver ske eller särskild proposition på hvar och en framställas, så framt ej sådant särskildt begäres.

Sedan Kammaren härtill lemnat bifall, anmältes och lemnades utan anmärkning.

§§ 101—112,

§ 113.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Ehuru jag antager, att denna § är afskrifven ur äldre reglementen och trots den vördnad, jag hyser för dessa äldriga stadganden, kan jag ej undgå att fästa uppmärksamheten vid dess innehåll. Der står nemligen att, om ordinarie tjänsteman inom Riksgäldsverket »i allmänna lefvernet ådagalagt ett mindre värdigt uppförande, bör han inför kommissariatet erhålla lämplig föreställning och åtvarning till framtida bättring». Att en tjänstemans enskilda, mer eller mindre värdiga, uppförande skall vara af vikt för Riksgälds-kontoret kan jag ej förstå, äfven undrar jag, huru granskningen af hans uppförande skall ega rum; det hela förefaller mig så besynnerligt, att det synes mig böra utgå ur §:n. Det är ej utan sin vikt, om det får kvarstå, ty, såsom man inhemtar af en annan §, ega Fullmäktige, att, sedan en tjänsteman erhållit varning, hvilket kan ske äfven för hans uppförande i allmänna lefvernet, att med afseende å sig företeende omständigheter suspendera honom för längre eller kortare tid. Jag vet ej om detta sätt att stifta lagar är riktigt, det afviker åtminstone från de grundsatser om rättvisa, som jag anser böra iakttagas. Fastän det är på Riksdagens elffte timma hemställer jag därför, om ej denna punkt kan återremitteras för att erhålla en bättre lydelse.

Grefve Hamilton, Henning: Det kan visserligen tyckas, som om det skulle vara hårdt, att en under kommissariatet lydande tjänstemans väl eller veläge i Fullmäktiges händer; men alldeles så farligt, som Grefve Mörner antagit, är det väl ändå icke. Ty enligt § 117 får den, som blifvit af Fullmäktige suspenderad, anföra besvär öfver denna dom, för den händelse han anser, att Fullmäktiges beslut är för hårdt eller ej grundar sig på verkliga förhållanden, hvarjemte det i samma § föreskrifves, att tjänsten ej får ånyo tillsättas förr, än besvären blifvit pröfvade af Riksdagens revisorer eller af Stats-Utskottet. Det torde väl således ej ligga någon synnerlig fara uti att bifalla denna §, hvars antagande jag fördenskill får påyrka.

Herr Selander: Till en början ber jag att få upplysa, att § 113 icke innefattar något nytt stadgande, utan förekommer lika lydande i det hittills varande reglementet, utan att, så vidt jag vet, någon olägenhet af dess stadganden uppkommit. Och om vi för öfrigt gå till andra enskilda institutioner, som hafva om hand förvaltande af penningar, så gälla der ännu strängare föreskrifter. Der gifvas inga varningar eller lämpliga föreställningar, utan den, som begår någon förseelse, afskedas direkte. Jag kan nu ej föreställa mig, att delegerade, sådana som Herrar Fullmäktige i Riksgälds-kontoret, skulle vilja tillgripa en sådan åtgärd som att trakassera en ordinarie tjänsteman. Jag har aldrig hört talas om att något dylikt inträffat och kan ej heller tro, att det framdeles skall kunna komma i fråga. I öfrigt har ju tjänsteman, om han skulle anse sig hafva blifvit lidande, rättighet att hos Stats-Utskottet eller Riksdagens revisorer anföra besvär. Jag får därför tillstyrka bifall till den ifrågavarande paragrafen, och jag gör det så mycket hellre som densamma, på sätt jag nyss hade äran nämna, ej innefattar några nya, utan blott upprepar förut befintliga stadganden.

Grefve Mörner: En talare här framför mig har bedt mig lugna mig och försäkrat, att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret ej voro några tyranner. Hvad det beträffar, så visste jag redan förut, att Herrar Fullmäktige ännu aldrig gjort sig skyldige till att utöfva något tyranni, utan att de tvärtom understundom ådagalagt alldeles för mycket öfver-seende. Men detta hör nu egentligen icke hit. En lag bör dock vara så skriven, att aldrig det enskilda tycket, utan endast den positiva rättvisan kan göra sig gällande. Att det af mig klandrade stadgandet skulle vara gammalt, trodde jag förut och fann denna min förmodan bekräftad af den siste värde talarens yttrande; men den egenskapen anser jag ej vara tillfyllestgörande hos en lag. Att den, som blifvit dömd efter denna paragraf, får klaga, ser jag nog också; men ehuru jag ej haft tid, att så fullständigt, som jag önskat, sätta mig in i detta Betänkande, förefaller det mig dock som om den, hvilken blifvit af Fullmäktige suspenderad, alltid skulle förlora sin lön under den tid, då han icke utöfvar embetet; och om han än således kan genom Stats-Utskottets eller revisorernes försorg återinsättas i sitt embete, så har han dock alltid varit underkastad en pekuniär förlust. Jag kan på grund häraf ej frångå mitt nyss framställda yrkande.

Herr Schartau: Jag ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att ett stadgande, alldeles enahanda med det, hvars införande i Riksgälds-kontorets reglemente Herr Grefve Mörner motsatt sig, återfinnes i reglementet för Bankens tjänstemän, der detta stadgande redan länge funnits och der det blifvit äfven vid denna riksdag förnyadt. I § 118 af nämnda reglemente står det nemligen: »Om någon tjänsteman antingen vid mindre förseelser i tjänsten ej låter sig rätta af vederbörande förmäns tillsägelse och varningar, eller ock beträdes med verklig vårdslöshet eller försummelse i sin tjänstgöring, vare förmannen skyldig att förhållandet skriftligen anmäla hos Fullmäktige, som bestämma, huruvida sådan anmälan bör till åtal eller annan åtgärd föräleda. I sådant fall skall tjänstemannen lemnas tillfälle till förklaring

och de upplysningar infordras, som för sakens bedömande finnas erforderliga, och, om tjänstemannen derefter befinnes beträdd med försummelse eller fel i tjänsten eller annan oordentlighet eller ock med ovärdigt uppförande i allmänna lefvernet, skall han antingen erhålla inför protokollet en allvarsam föreställning eller från tjänstgöring i verket afhållas på längre eller kortare tid, med förlust af större eller mindre del af lönen». Om nu Riksdagen gjort en sådan bestämmelse för det ena af sina verk, så synes mig verkligen konsekvensen fördra, att den gör samma bestämmelse äfven för det andra. På detta skäl får jag för min del yrka bifall till ifrågavarande punkt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande §:n och dels återremiss deraf, framställdes proposition på bifall till densamma, och besvarades med ja,

§ 114.

Lemnades utan anmärkning.

§ 115.

Grefve Mörner, Julius Oscar: Ehuru föga framgång mitt sista yrkande hade, nödgas jag dock ännu en gång komma fram med en anmärkning. Här står nemligen: »Tjänsteman, som är förvunnen att hafva begått äreröricht brott eller annan förseelse i eller utom tjänsten etc.» Genom den nya Strafflagen har det gamla straffet att mista äran blifvit borttaget och i dess ställe har man infört den straffpåföljd, att den dömda förklaras förlustig medborgerligt förtroende för viss tid eller för alltid. Då således en brottsling numera ej kan dömas af med äran, kan man väl ej heller längre tala om ärerörichta brott, ty dylika finnas vid detta förhållande naturligtvis icke mera. Det är skada, att Lag-Utskottets ordförande ej är tillstädes, eljest kunde han måhända närmare utveckla den saken. Här har emellertid termen »äreröricht brott» blifvit bibehållen. Skall nu denna stå der såsom ett bevis på Stats-Utskottets kunskap om vår nya lagstiftning, så må den åtminstone stå för Stats-Utskottets räkning; jag har ej varit ledamot af Utskottet och vill ej åtaga mig något ansvar för dess uttryck; men jag vill också ej såsom representant låta dylika uttryck passera oanmärka och låta kvarstå hänvisningar till en lag, som icke mera finnes. Det är ganska möjligt, att samma bestämmelser finnas i Bankoreglementet också, men för det, att det finnes ett fel i det ena af dessa båda reglementen, är det väl ej alldeles nödvändigt, att samma fel skall finnas i det andra också. Jag har emellertid gjort hvad jag ansett mig böra göra, nemligen att påpeka hvad jag ansett såsom felaktigt; vill nu Kammarern ej fästa något afseende dervid, så kan jag ej hjälpa det; jag har åtminstone reserverat mig mot ett beslut, som jag anser vara origtigt.

Herr Schartau: Jag tog mig nyss friheten att uppläsa en § ur Bankoreglementet, som hade sin motsvarighet uti det, som blifvit före-

slagit angående Riksgälds-kontoret. I anledning af de anmärkningar, som nu blifvit här framställda, ber jag att för konsekvensens skull få uppläsa äfven en annan paragraf ur Bankoreglementet, hvilken har sin motsvarighet uti den nu ifrågavarande paragrafen. Det är den 122:dra §:n hvilken lyder sålunda: »Tjensteman, som öfvertygas om ärerörigt brott eller annan förseelse i allmänna lefvernet af den svåra beskaffenhet, att verkets trygghet eller anseende ovilkorligen fordrar hans entledigande, hafve gjort sig förlustig sin vid verket innehafvande tjenst». På samma sätt, som jag nyss ansåg konsekvensen fordra, att den då ifrågavarande punkten skulle bifallas, så anser jag nu konsekvensen fordra, att denna punkt, som i det närmaste öfverensstämmer med den, som jag nu uppläst, blir af Kammaren antagen.

Grefve Mörner: Jag ber blott att få till mitt förra anförande tillägga en sak, som jag nyss glömde. Om det här med »ärerörigt brott» menas detsamma, som sådant, i följd af hvilket man dömes förlustig medborgerligt förtroende, så är hela stadgandet öfverflödigt, ty det är redan förut i nya strafflagen stadgadt, att med förlust af medborgerligt förtroende följer äfven för embetsman förlust af innehafvande tjenst. Denna paragraf innehåller således i sjelfva verket två fel i stället för ett.

Grefve Hamilton, Henning: Det är icke blott för konsekvensens skull som jag yrkar bifall till förevarande paragraf, utan äfven derföre, att densamma innehåller jemväl det stadgande, att, »Tjensteman, som begått förseelse af den svåra beskaffenhet, att verkets trygghet eller anseende fordrar hans entledigande, har derigenom gjort sig förlustig innehafvande tjenst». Skulle det nu också vara ett fel att ordet »ärerörigt» fått stå kvar i början af paragrafen, så hoppas jag, att Grefve Mörner under något af de nio år, under hvilka han kommer att deltaga i denna Kammares öfverläggningar, skall vid början af en riksdag framkomma med en anmärkning mot detta fel, så att detsamma då kan i tid blifva rättadt. Men att Fullmäktige fortfarande skola ega rättighet att afskeda en tjensteman, hvars beteende är sådant, att verkets anseende deraf kan taga skada, det anser jag för högst viktigt. På Riksgälds-kontorets soliditet, på ordningen derinom beror till en stor del hela Rikets kredit. Förhållandena med detta verk äro således icke att skämta med; och det vore alldeles bestämdt orätt, att försätta Fullmäktige i en sådan ställning, att de ej skulle kunna afskeda en tjensteman, hvars handlingssätt vore sådant, att verkets trygghet derigenom äfventyrades. Jag får derföre för min del yrka, att Kam-maren bifaller Utskottets förslag.

Herr Caspersson: Denna paragraf har tillkommit under den tid, då den gamla Missgernings-balken ännu gällde och ordet »ärerörigt» måste således bedömas efter de stadganden, som der funnos. Såsom »äreröriga» ansågos då ej endast de brott, som medförde förlust af äran, utan äfven åtskilliga andra; »ärerörig» beskyllning behöfde ej nödvändigt afse någon förbrytelse belagd med ärans förlust. I nuvarande Strafflag har »ärans förlust» blifvit ersatt af »förlust af medborgerligt

förtroende» och denna sistnämnda straffbestämmelse har blifvit förenad med åtskilliga brott, hvilka icke tillföre medförde förlust af äran t. ex. stöld. Ehuru nu således stöld efter Missgernings-balken ej var belagd med »ärans förlust», så var den dock alltid ansedd såsom »ärerörigt brott». Jag tror derföre icke, att ordet ärerörig nu kan anses mera olämpligt än förr; och ur denna synpunkt kan jag ej heller se något hinder för oss att godkänna Utskottets förslag, till hvilket jag fördenskull får yrka bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, blef den förevarande §:n af Kammaren godkänd.

Sedan §§:ne 116—124 här efter blifvit uppnämnda och lemnade utan anmärkning, framställdes proposition på godkännande af alla de §:r, som förut icke varit föremål för beslut; och blef denna proposition med ja besvarad.

Föredrogs Lag-Utskottets den 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 79, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 44, i den del, som angår väckt motion om ändring af 51 § Konkurslagen.

Herr Faxé: Jag ber blott att få anmärka ett tryckfel i slutet af första momentet af det nu upplästa förslaget. Der står: »Kan försäljning sålunda ej ske, ega borgenärerne hos vederbörande myndighet äska försäljning i den *ordning*, som om fast egendom, den der utmätt blifvit, särskildt är *stadgad*». Då det sista ordet i denna mening hänför sig till ordet »ordning», bör det naturligtvis heta "*stadgad*" och ej »stadgad».

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, bifölls Utskottets förslag med rättelse af det å slutet af första momentet förekommande ordet *stadgad* till ordet *stadgad*.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 11 dennes bordlagda Utlåtande N:o 80, i anledning af väckt motion, om upphäfvande af konsistoriernas rätt att missivera obefordrade prester och af den s. k. jus indigenatus.

Utskottets hemställan å sid. 7.

Bifölls.

Utskottets tillstyrkande å sid. 9.

Herr Beckman: Hvad beträffar första afdelningen af förevarande förslag, eller det stadgande, att prestkandidater skulle vara oförhindrade att anmäla sig till och erhålla ordination inom det stift, hvarest de helst önskade att tjenstgöra och tillfälle vore för deras användande, så synes mig ingen betänklighet förefinnas vid att bifalla detta. Hvad deremot

den andra afdelningen beträffar, eller att rättigheten att söka prestsysslor öfver hela Riket skulle hvarje prest medgifvas, utan hänsyn till hvilket stift han tillhörde, så torde deremot kunna anföras sådana betänkligheter, att man efter min åsigt borde dröja med att uttala detta såsom önskvärdt. Det har redan blifvit af Utskottet sjelf anmärkt, att flera betydliga svårigheter skulle kunna uppkomma af denna — om man så vill — frihet. Det är klart, att lagarne för det nuvarande ansöknings- och tillsättningsättet måste i och med detsamma förändras. Men detta är dock en underordnad sak, som möjligtvis skulle kunna regleras, ehuru dertill komme att erfordras betydande förändringar. Den största betänkligheten ligger för mig i den rubbning, som skulle inträffa ej mindre i förhållandet mellan presten och församlingen, än äfven i förhållandet mellan konsistorium å ena och presten å andra sidan. Det är visserligen sannt, att i afseende på prestembeten, liksom i afseende på andra tjänster, kan befordran grunda sig endast på pappersmeriter, samt att det är möjligt för ett konsistorium att genom vitsord från ett annat förskaffa sig underrättelser om en prest, som från det ena stiftet sökte sig in i det andra. Men om än pappersmeriter hittills varit i icke ringa mån bestämmande vid presterliga befordringar, så tror jag dock ej, att det är skäl att utsträcka deras betydelse och verkan utöfver den, som de redan ega. Jag tror icke heller, att det för ordningen inom kyrkan är önskligt, att man utsträcker den krets, öfver hvilken hvarje konsistorium skall utöfva vaksamhet så vidt, att någon vaksamhet ej kan ega rum. Konsistorierna böra, så vidt möjligt, personligen känna de prester, hvilka såsom ordinarie själasörjare kallas att tjänstgöra inom deras respektive stift; ju närmare, ju personligare förhållandet är mellan presterna och stiftsstyrelsen, desto bättre. Likaledes är det af den största vikt, att församlingarne känna de prester, som inom dem söka anställning. Det är visserligen sannt, att äfven nu ofta endast en ytlig bekantskap kan förefinnas mellan församlingen och den prest, som kommer till denna församling för att aflägga prof, ja, att församlingen stundom icke alls på förhand känner den profvande; men detta skulle ändå mycket mera ofta inträffa, om äfven prester utom stiftet finge anmäla sig såsom sökande. Jag tror icke heller, att presterne sjelfve skulle hafva någon fördel af denna förmenta frihet; ty hvad de vunne på det ena hållet förlorade de på det andra. Jag vågar derföre för min del afstyrka den sednare delen af denna punkt. Men då densamma blifvit satt i sådant sammanhang med den förra delen af punkten, att ett frånskiljande ej gerna låter sig göra här inom Kammaren, så får jag förordna en återremiss af hela Betänkandet, på det att Utskottet måtte från hvarandra skilja de olika delarne af punkten, och till bifall framlägga endast den förra. Jag får vördsamt anhålla om proposition på bifall till detta mitt yrkande.

Grefve Sparre, Eric: Jag tror ej, att de svårigheter, som den siste värde talaren ifrågasatt, skola möta för genomförande af den tanke, som ligger till grund för Lag-Utskottets förevarande förslag. Det är nemligen blott fråga om att borttaga det förbud, som för närvarande finnes för prest, att söka anställning utom det stift, till hvilket han hör.

Utskottet har ej tillstyrkt, att den skyldighet, som för närvarande åligger prest, att nemligen, så länge han tillhör stiftet, derinom verkställa presterliga förrättningar, eller konsistoriernas s. k. missiveringsrätt skulle upphöra; -- Utskottet har nemligen ansett, att denna rätt måste bibehållas, på det att gudstjensten må kunna uppehållas — utan Utskottet har blott föreslagit, att prest må blifva berättigad, att fritt bestämma sin verksamhet till den ort, dit hans kallelse manar honom och der församlingen önskar ega honom. Det finnes väl också knappt något rimligt skäl, hvarföre presten skall vara mera bunden vid torfvan än någon annan människa. Den siste värde talaren har sagt, att förslaget skulle leda dertill, att den personliga kännedom, som konsistorierna kunna ega om sökande till presterliga befattningar, skulle upphöra och pappersmeriter komma att ensamt göra sig gällande. Jag tror dock ej, att så skulle blifva förhållandet. Otvifvelaktigt komme nemligen domkapitlen att i främsta rummet fästa sig vid den personliga kännedom, de ega om sökanden, och det skall säkerligen erfordras ovanliga egenskaper hos en prest från ett fremmande stift, om han skall blifva af domkapitlet föredragen stiftets egna prester. Jag anser mig kunna jemföra förhållandet med presternes befordringar med ett annat, i afseende på hvilket äfven förslag till tjensters återbesättande upprättas, jag menar förhållandet med domsagors tillsättande. Vi hafva tre Hofrätter, som vid sådana tillfällen uppsätta tre af de sökande på förslag, och Kongl. Maj:t nämner en af de föreslagne. Det händer nu ganska ofta, att obefordrade jurister från den ena Hofrättens jurisdiktion söka sig in under den andras; och ehuru Hofrätten naturligtvis företrädesvis på förslaget uppfördem, om hvilkas personlighet och förmåga den eger någon närmare kännedom, så måste den dock, derest från annan Hofrätts jurisdiktion någon sökande med öfverlägsna meriter och mera framstående förtjenster anmäler sig, fästa vederbörligt afseende äfven derå. Jag har sjelf varit ledamot af en af Rikets Hofrätter under åtskilliga år, och har derunder erfärit, att det ganska väl låter sig göra att jemföra den personliga kännedom, man kan ega om en sökande, med de rekommendationer, som en annan sökande kan hafva medfört från en annan Hofrätt. I afseende på sättet att upprätta förslag till presterliga beställningar, i synnerhet pastorater af tredje klassen, äro onekligen konsistorierna för närvarande alltför mycket bundna, helst de i afseende på sökande till sistnämnda pastorat äro nödsakade att fästa afseende uteslutande vid tjensteåren. Vid sista riksdagen afläto dock Rikets Ständer en skrifvelse till Kongl. Maj:t med förslag, att i detta afseende lemna konsistorierna friare händer. Få nu konsistorierna en sådan myndighet, så är jag öfvertygad att de äfven skola veta, att noga afväga å ena sidan den personliga kännedom, som de kunna ega om en sökande från stiftet, och å den andra sidan de rekommendationer, som sökande från annat stift kan hafva att förete. En länge öfverklagad olägenhet skulle på detta sätt blifva afhjelpat; och då nu Lag-Utskottet ej framkommit med något helt nytt förslag i ämnet, utan nöjt sig med att i Betänkandet föreslå endast en skrifvelse till Kongl. Maj:t, innehållande hemställan om åtgärders vidtagande för den ifrågasatta reformens genomförande, tror jag, att man ej kan med skäl hysa några betänkligheter mot samma Betänkande,

utan får jag fördenskill härmed värdsamt framställa anhållan om proposition på bifall till detsamma.

Flere ledamöter hördes häri instämma.

Herr Beckman: Den siste talaren har, såsom skäl, hvarföre det icke skulle vara skadligt att upphäfva den s. k. jus indigenatus i fråga om ansökning till ordinarie lägenheter, anført, att konsistorierna ändock icke skulle, utan synnerligen framstående egenskaper hos de fremmande, gå ifrån sina egna prestmän; men detta synes mig snarare gifva stöd åt min mening, enär detta yttrande innebär ett bestämdt erkännande af den personliga kändedomens betydelse. Jag ser då verkligen ej, hvarföre man skall förminska möjligheten till en sådan kändedom. Utan tvifvel skulle det blifva rätt svårt och odiöst att afgöra, när en prest, om hvilken stiftsstyrelsen saknade personlig kändedom, egde en så utmärkt skicklighet, att han borde föredragas en annan, som man personligen kände eller när ett motsatt förfarande borde iakttagas. Häri synes mig i sanning ligga ett rätt kraftigt skäl att fortfarande bibehålla det gamla stadgandet, hvilket tillförsäkrar den personliga kändedomens sin rätt och verkan, utan att inleda i dylika svårigheter. Dessutom får jag erinra, att det icke blott var från denna synpunkt, jag såg saken, utan äfven från församlingens synpunkt; och ur hvilkendera af dessa man än ser saken, måste man, enligt mitt förmenande, anse bibehållande af den s. k. jus indigenatus i fråga om ansökning till ordinarie prestlägenheter önskvärd. Jag yrkar derföre fortfarande återremiss i den af mig förut angifna syftning.

Herr von Koch: Jag tager mig friheten tillstyrka bifall till Lag-Utskottets ifrågavarande Utlåtande. Hvad beträffar den personliga kändedomens, hvarom den siste talaren så mycket ordat, så tror jag verkligen icke, att det i alla stift är möjligt att ega personlig kändedom om presterne, t. ex. i det vidsträckta Lunds stift eller i det stift, öfver hvilket nyssnämnde talare är biskop. Men om det icke vore en sådan brist på prester, om de yngre presterna vore sådana, som man kunde önska, så skulle jag visserligen icke förorda upphäfvande af den s. k. jus indigenatus. Nu deremot måste jag göra det, då just i bibehållande här af får sökas anledningar till den på sednare tider så mycket öfverklagade bristen på tillräckligt många och tillräckligt skicklige prester. På dessa och de af Utskottet anförda skäl yrkar jag, såsom jag förut nämnt, bifall till Utlåtandet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till densamma och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs Lag-Utskottets den 12 dennes bordlagda Utlåtande N:o 81, i anledning af väckt motion, om ändring af nu gällande stadganden i Utsöknings- och Rättegångs-balkarne angående verkställighet af Konungens Befallningshafvandes och underrätts utslag.

Herr Storckenfeldt: Jag är skyldig erkänna, att Lag-Utskottet egnat mycken uppmärksamhet åt motionen; det har, i sina motiver, bland annat, citerat lagkomitéens förslag just i föreliggande fråga, som finnes aftryckt i Utskottets Utlåtande, pag. 8, hvilket, om det blifvit skrifvet nu, skulle anses som ett fullkomligt gillande svar å motionen; men olyckligtvis kommer Utskottet slutligen till ett förslag, som alldeles strider emot såväl detta lagkomitéens, som motionens syfte, i det någonting helt annat föreslås än det, hvarom fråga varit, och hvilket förslags gagnelighet torde vara mycket problematiskt.

Utskottets ordförande och Herr Gegerfelt hafva dock haft en, från Utskottets majoritet afvikande mening, som den sistnämnde i sin reservation formulerat till förslag, hvori den förre instämt. Jag vill ej förspilla en enda minut af Kammarens tid, begär derföre icke att få uppläsa hvarken förenämnde lagkomitéens förslag eller ens reservanternes motiver, ehuru de för mig ljuda mycket väl.

Jag vill ock afstå från att påyrka bifall till reservationens sednare del, eller hvad som rörer förändring af gällande föreskrifter i fråga om verkställighet af Hofrätts domar, emedan reservanten säger sig hysa någon betänklighet, huruvida denna angelägenhet vid nuvarande riksdag skulle kunna nöjaktigt genomföras; och, för vinnande af något resultat, inskränka mig till anhållan om proposition å reservationens förra del, om hvars nytta och antaglighet, som jag hoppas, intet tveivel bör kunna uppstå, då detta förslag blifvit uppsatt med den stränga konsekvens och formlighet, som vi ständigt funnit hos denne jurist, och då, genom antagande af detta förslag, det väsendtligaste af motionens syfte uppnås.

Denna del af Herr Gegerfels förslag lyder: »Konungens Befallningshafvandes och underrätts beslut, hvarigenom innehafvare af fast egendom ålagts att sådan egendom afträda eller nyttjanderätt dertill upplåta, skall gå i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft, så vida den vinnande ställer full borgen för den skada, som, i händelse beslutet varder ändradt, den tappande genom verkställigheten tillskyndas».

Om proposition härå får jag vördsamt anhålla.

Herr Hasselrot: Reservanterne emot detta Utlåtande hafva förmenat, att Utskottets förslag skulle innehålla något annat än motionären åsyftat; men denna åsigt kan jag ej dela. Herr Storckenfeldt har i sin motion förmålt »hurusom nuvarande lagstiftning i vissa fall lemnade personer, som icke ville eller icke kunde göra rätt för sig, ett rikt fält för trakasserier, ej minst då deras fasta egendom skulle gå i betalning för gäld, eller fråga vore om deras skiljande från besittning af sådan egendom». Han har således ej allenast klagat öfver svårigheten vid verkställande af sådana utslag, hvarigenom personer skiljas från fast egendom, utan äfven framhållit de trakasserier, som en gäldenär, vid en fordrans exekutiva uttagande, kan, under nuvarande lagstiftning, åstadkomma, synnerligast då hans fasta egendom skall gå i betalning

för gäld. Detta sednare, men icke det förra, har ock gifvit anledning till den klagan, som öfver tiotal af år försports med afseende på vår nuvarande kreditlagstiftning; och detta har äfven vållat, att inteckningar numera, endast med största svårigheter, kunna få belånas. Vi böra taga i betraktande, att dagliga exempel gifvas, då en fordringsegare, som har klar och förfallen fordran, först måste lagsöka gäldenären hos Konungens Befallningshafvande; sedan denna myndighet deröfver gifvit sitt utslag, måste han afvakta dom från Hofrätten, der gäldenären besvärat sig; och, ehuru det synes som fordringsegaren derefter borde vara i fullkomlig rätt att utfå sin fordran, är förhållandet likväl icke sådant, ty gäldenären har dragit Hofrättens dom under Kongl. Maj:ts pröfning. På detta sätt har ofta inträffat, att en borgenär kunnat i åratals tid vänta på utfående af sin rättmätiga fordran. Att en förändrad lagstiftning i detta hänseende varit af behovet påkallad, måste man derföre medgifva. Ty hvad gagn har väl en fordringsegare deraf, att han på underrätts eller Konungens Befallningshafvandes utslag vinner utmätning, och att han, emot borgen, kan få lyfta det, som utmätt blifvit, eller det, som, enligt 30 Kap. 5 § Rättegångs-balken, utgifvet är? Först, om den utmätta egendomen kan få realiseras, blir det möjligt för fordringsegaren att utfå sin fordran, och endast härigenom vinner han någon fördel. Derföre har ock Utskottet, som icke funnit det lämpligt att bifalla motionärens förslag, att *Konungens Befallningshafvandes eller Underrätts* utslag finge gå i verkställighet i alla hänseenden, ansett hinder icke böra möta derför, att *Hofrättens* dom eller utslag i tviste- eller utsökningsmål borde verkställas, ändå att saken under Konungens pröfning drages, så snart det, hvarom dömdt blifvit, icke är sådant, att ändringssökandet onyttigt blefve, om dom eller utslag i verkställighet ginge. Då en fullständig omarbetning af lagens särskilda bestämmelser i detta hänseende för närvarande svårigen kan åstadkommas, och då i synnerhet det föreslagna stadgandet är erforderligt, anhåller jag vördsamt om Kammarens bifall till Utskottets förslag.

Herr Faxé: Det torde tillåtas mig att redogöra för Lag-Utskottets motiver till detta Utlåtande. Motionen afsåg, att Konungens Befallningshafvandes eller underrätts utslag ovillkorligen skulle, i alla afseenden, verkställas. Lag-Utskottet tilltrorde sig icke tillstyrka detta; men Lag-Utskottet ansåg sig böra tillstyrka mindre, eller att Hofrättens dom eller utslag i tviste- eller utsökningsmål skulle gå till verkställighet, ändå att saken droges under Konungens pröfning, derest det, hvarom dömdt blifvit, icke vore sådant, att ändringssökandet onyttigt blefve. Man trodde, att derigenom motionären vunnit, om icke allt, åtminstone något af hvad han åsyftat, enär största svårigheten, i fråga så väl om vräknings- som skuldfordringsmål, ligger deri, att Hofrättens beslut icke får verkställas. 30 Kap. 5 § Rättegångs-balken synes hafva tillkommit till fördel fastmera för gäldenären, än för fordringsegaren, i det fall, att gäldenären söker Konungen, då han i Hofrätt tappat. Detta lagrum stadgar nemligen, att gäldenären skall omant gifva ut hvad dömdt är och sätta det hos Konungens Befallningshafvande eller i taka händer;

händer; om han ej har penningar, får han gifva ut guld eller silfver, och, om han icke har detta, lösören. Finnas ej de, skall han gifva upp gods och jord på landet, eller hus och tomt i staden. Hvad sålunda utgifvet är, får den, som vunnit, emot borgen lyfta; men det får icke säljas. Om för en genom Konungens Befallningshafvande eller under-rätts utslag fastställd fordran, fast egendom i mät tages, kan gäldenären, för att fördröja försäljningen, i Hofrätten besvära sig öfver det utslag, hvarpå betalningsskyldigheten grundar sig. Hofrätten fastställer utslaget. Då fullföljer han sin talan hos Kongl. Maj:t, och uppgifver, i brist på annat, den utmäta egendomen. Detta godkännes, men, emot gäldenärens vilja, kan egendomen ej säljas, förrän Konungen i saken dömt. Emellertid blir fordringsegaren å sin sida lagsökt. Han sitter bysatt, under det den andre ligger hos Konungen och obehindrad är i besittning af sin egendom. Detta är anledningen, hvarföre Utskottet ansett det föreslagna stadgandet erforderligt. Ehuru sjelf exsekutor, anser jag likväl det icke vara lämpligt, att, på sätt motionären föreslagit, Konungens Befallningshafvandes och underrätts utslag bör, utan hinder af besvär, i alla afseenden verkställas. Jag tror, att man bör stanna vid hvad Utskottet föreslagit, och jag för min del yrkar bifall hertill.

Grefve Sparre, Eric: Det förslag, motionären framställt, hade ett praktiskt syfte, och var framkalladt af ett praktiskt behof. Motionen afsåg verkställighet *genast* af Konungens Befallningshafvandes och underrätts utslag. Utskottets förslag afser något helt annat. Det innehåller, att *Hofrätts* dom eller utslag må gå till verkställighet, ändå att saken under Konungens pröfning drages. Ett sådant stadgande är så mycket mindre behöfligt, som derom redan är stadgadt i vår nuvarande lag. 3 Kap. 5 § Utsöknings-balken stadgar nemligen, att utmätt gods må föryrtras, när saken i Hofrätten afdömd blifvit, men icke förr. Om nu Utskottets förslag, fastän icke grundadt på motionen, i någon mån gagnade, skulle skäl måhända kunna förefinnas för dess antagande; men man får icke, genom detsamma, mera rättighet än förut, att verkställa Hofrätts utslag, ty sista delen af förslaget lägger hinder i vägen härför. Den säger nemligen: »Är det, hvarom dömdt blifvit, sådant, att ändringssökandet onyttigt blefve, om dom eller utslag i verkställighet ginge, då må sådan verkställighet ej ega rum förr, än domen eller utslaget vunnit laga kraft, och sätte Hofrätten det i domen eller utslaget ut.» Detta är det enda fall, då enligt vår nu gällande lag — 30 Kap. 5 § Rättegångs-balken — Hofrätts dom ej må gå i fullbordan. Således finnen I, Mine Herrar, att hvad Utskottet föreslagit icke åstadkommer någon förbättring i detta hänseende. Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till det yrkande, att, då Utskottets förslag icke är öfverensstämmande med motionen, och icke åstadkommer någon förbättring i vår nuvarande lag, förslaget måtte blifva af Kammaren afslaget.

Häri instämde Herr Nordström.

Herr Hasselrot: Jag har åter begärt ordet, utan att dermed åsyfta en vederläggning af hvad emot lagförslaget blifvit anfördt, ty i hufvud-

sak får jag dervid hänföra mig till hvad jag redan förut haft äran yttra. Jag ber blott att få, med hänseende till hvad den siste talaren anför, erinra om den väsendtliga skilnad, som förefinnes emellan den verkställighet, hvilken för ärendets dragnings under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning nu kan ega rum, och den, som måste, under förutsättning att ändringssökandet icke skall blifva onyttigt, meddelas, om framlagda lagförslaget godkännes. I förra fallet verkställas utmätning, men huru litet fordringsegaren derigenom vunnit, enär icke försäljning af det utmäta godset får ske, lärer för hvar och en vara klart. Det är just denna försäljning, som under förutnämnda vilkor bör af Hofrätten föreskrifvas, hvilken vinnes genom lagförslaget, och det synes då påtagligt, att en gäldenär icke skall, utan mycket giltiga skäl, söka Konungen, enär derigenom ej kan förekommas utmäta godsets försäljning. Jag yrkar därför fortfarande proposition å bifall till förslaget.

Herr Faxe: Jag ber blott att få yttra några ord. En föregående talare har sagt, att motionen hade ett praktiskt syfte, och detta kan jag icke förneka. Syftet är mycket praktiskt, men, om det är lämpligt, blir en annan fråga. Samme talare har sagt, att Utskottets förslag skulle vara stridande emot motionen. Detta kan jag för min del icke finna. Om en person ber mig göra en sak i dag, som jag lofvar göra i morgon, så bifalles väl icke desto mindre den framställda begäran. Motionären har begärt att underrätts och Konungens Befallningshafvandes utslag skulle, utan hinder af besvär, verkställas, men Utskottet har ansett sig icke kunna gå så långt; det har endast så till vida bifallit motionen, att *Hofrätts* dom eller utslag må, utan hinder af besvär, gå i verkställighet. Med afseende på den anmärkning, som blifvit framställd — att, genom sista delen af förslaget, eller den, som bestämmer, att, »derest det, hvarom dömdt blifvit, är sådant, att ändringssökandet onyttigt blefve, om dom eller utslag i verkställighet ginge, sådan verkställighet ej skulle ega rum förr, än domen eller utslaget vunnit laga kraft, och att Hofrätten skulle sätta det i domen eller utslaget ut», samma hinder som förut skulle kunna läggas i vägen för fordringars utfående — ber jag få erinra, att Hofrätten, åtminstone i skuldfordringsmål, aldrig kan säga, att ändringssökandet blefve onyttigt genom domens fullgörande, d. v. s. derigenom, att betalning erlades; och denna anmärkning torde därför icke förtjena afseende.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utlåtandet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälte Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande Utlåtande, dels af Herr Storekenfeldt, att Kamraren, med afslag å Utlåtandet, skulle för sin del besluta en så lydande förordning: »Konungens Befallningshafvandes och underrätts beslut, hvarigenom innehafvare af fast egendom ålagts, att sådan egendom afträda eller nyttjanderätt dertill upplåta, skall gå i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft, så vida den vinnande ställer full borngen för den skada, som, i händelse beslutet varder ändradt, den tapande genom verkställigheten tillskyndas»; och dels slutligen, att Utlåtandet skulle afslås.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvill svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på Herr Storkenfeldts yrkande, då svaren likaledes utföllo med många nej jemte några ja, och slutligen proposition på afslag å Utlåtandet, hvilken proposition besvarades med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets den 12 dennes bordlagda Utlåtande N:o 82, i anledning af väckt motion, om ändring af gällande stadganden rörande exekutiv försäljning af fast egendom.

Anmälades och bordlades: Stats-Utskottets Memorial N:o 101, angående den upprättade nya Riksstaten;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 26, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummas utgörande; samt

Lag-Utskottets Memorial N:o 83, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 77, rörande väckt motion, om ändring i gällande grufvestadga.

Friherre af Ugglas: Jag anser mig böra upplysa, att det nu första gången bordlagda Bevillnings-Utskottets Betänkande, hvilket ännu icke är tryckt, lærer, efter den upplysning, som vunnits i Tryckeriexpeditionen, blifva färdigt i morgon kl. 2, hvarefter det utdelas och finnes tillgängligt på Herrar ledamöters platser.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 10 e. m.

In fidem,
O. Brakel.